

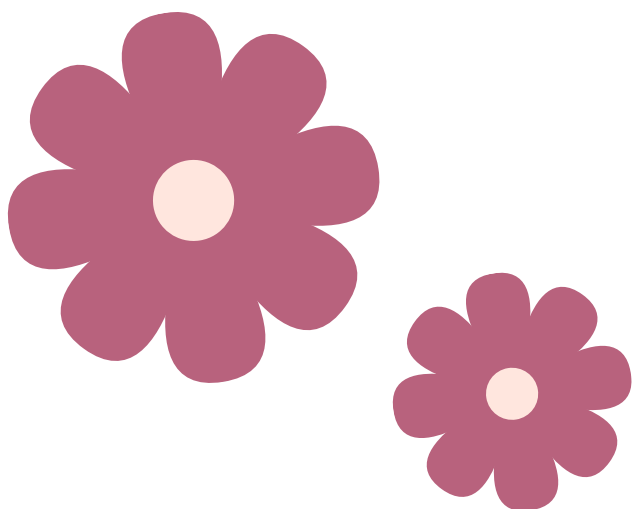
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

กฎหมายลักษณะหนี้ (9)

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราพร ธีระวัฒน์

18 กรกฎาคม 2569

ความรับผิดชอบของลูกหนี้ (5)
กรณีการชำระหนี้กลายเป็นหนี้วิสัย
เพราะพฤติการณ์ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ
(มาตรา 218)

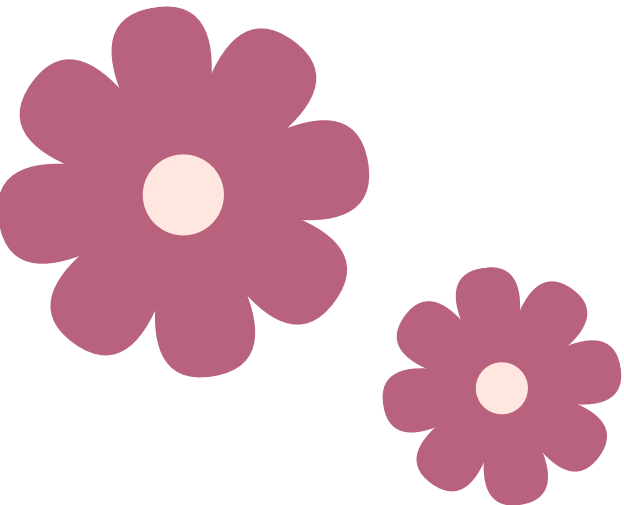

หลักมาตรา 218 :

1. การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย
2. เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ

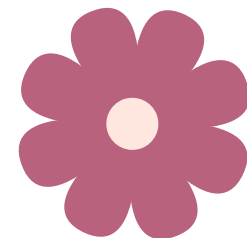
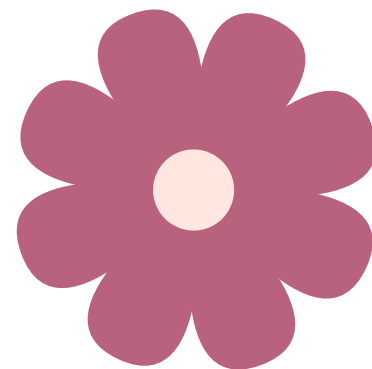
ผลทางกฎหมายของ มาตรา 218

1. สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย
2. สิทธิที่จะปฏิเสธไม่รับชำระหนี้บางส่วนที่อยู่ในวิสัย
ซึ่งไร้ประโยชน์ (ม.218 วรรคสอง)

ผลทางกฎหมายของ มาตรา 218 (ต่อ)

3. การใช้สิทธิเลิกสัญญา เมื่อการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน กลายเป็นพ้นวิสัย (ม.389) ??
4. สิทธิริบหรือให้ส่งคืนมัดจำ (ม.378(2) (3))
หรือใช้สิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับ (ม.380)
5. สิทธิช่วงทรัพย์ (ม.228)

การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ
มาตรา 219

หลักมาตรา 219 :

1. การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
2. เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

ผลการชำระหนี้กลายเป็นหนี้วิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

1. ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้(ม. 219)
2. อาจมีกรณีช่วงทรัพย์ (ม. 228)
3. ลูกหนี้จะมีสิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทนในอีกฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ในสัญญาต่างตอบแทน ?
(ม.370 ถึง ม.372)

ลูกหนี้ตาม ม. 219

ในฐานะที่เป็น “เจ้าหนี้ในสัญญาต่างตอบแทน”

- 1) ลูกหนี้ มี สิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทน
(หลัก ม.370 กับ หลัก ม.372 ว.2)
- 2) ลูกหนี้ ไม่มี สิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทน
(หลัก ม.371 ว.1 กับ หลัก ม.372 ว.1)

1. หลักการรับภัย (ม.219 ประกอบ ม. 370)

- 1) กรณีเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
- 2) ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอันโทษ
ลูกหนี้ไม่ได้

“ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญหาย” = การชำระหนี้กลายเป็น
พ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (ม.219)

ข้อเท็จจริง

- กรณีการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายเป็นพ้นวิสัยตาม ม.219
- ทรัพย์สินที่กลายเป็นพ้นวิสัย ใครต้องรับภัย(เคราะห์)ที่เกิดขึ้น?

ผลของมาตรา 370

ผลของการสูญหรือเสียหายตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

ผู้รับภัย คือ **เจ้าหนี้** ต้องเป็นผู้รับเคราะห์ (ที่การชำระหนี้ กลายเป็นพ้นวิสัย หรือ ที่ทรัพย์สินเสียหาย)

- เจ้าหนี้ = ผู้มีสิทธิได้รับการส่งมอบ/โอนทรัพย์สินในทรัพย์สิน
- เจ้าหนี้ = ผู้ซื้อ
- เมื่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโอนมาเป็นของเจ้าหนี้แล้ว
- **ผล คือ เจ้าหนี้จึงต้องชำระราคา**

2. หลักการรับภัย (ม.219 ประกอบ ม. 371)

1. สัญญาที่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่มี
เงื่อนไขบังคับก่อน ?
2. ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญ/เสียหายในขณะที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ
= กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังไม่ได้โอนเปลี่ยนมือไปยังเจ้าหนี้
3. ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญ/เสียหายด้วยเหตุที่โทษลูกหนี้ไม่ได้
(“สูญหาย” = การชำระหนี้ในการโอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่งกลายเป็น
พ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (ม.219))

ผลของมาตรา 371

ผล : ผู้รับภัย = ลูกหนี้ เป็นผู้รับเคราะห์

- ลูกหนี้ในที่นี่ คือ ผู้ที่มีหน้าที่ส่งมอบ (ผู้ขาย) หลุดพ้นจากการชำระหนี้ (ม.219)
- ลูกหนี้ (ผู้ขาย) ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทน(เจ้าหนี้(ผู้ซื้อ)ไม่ต้องชำระราคา)

ผล : กรณีทรัพย์เสียหายโดยโทษเจ้าหนี้มิได้
เจ้าหนี้มีสิทธิเลือกตามมาตรา 371 วรรคสอง

3. หลักการรับภัย (ม.219 ประกอบ **ม.372**)

3.1) สัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์ การชำระหนี้กลายเป็น
พันธวิสัยที่โทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ (โทษลูกหนี้ไม่ได้ ม.219 และ
โทษเจ้าหนี้ไม่ได้)

ผล : ผู้รับภัย = ลูกหนี้ ม.372 วรรคหนึ่ง
(ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้)

ผลของมาตรา 372 (ต่อ)

3.2) สัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์ (ม.372)
การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย (โทษลูกหนี้ไม่ได้ (ม.219)
ที่โทษเจ้าหนี้ได้(รวมถึงกรณีเจ้าหนี้ผิด)

ผล : ผู้รับภัย = เจ้าหนี้ ม.372 วรรคสอง
(ลูกหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้)

ข้อเท็จจริง

- กรณีการชำระหนี้ของผู้รับจ้างกลายเป็นแพนวิสัย (ม.219)
- ปัญหาว่าใครเป็นผู้รับ^๑ภัย (เคราะห์) ที่การชำระหนี้กลายเป็นแพนวิสัย